

BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QISHNI O'RGATISH**Saida Raxmonova Parmonovna***Surxandaryo viloyati Sariosiyo tumani**Sharg'un shahri 1-sonli AFChO'I maktabi**Boshlang'ich sinf oqituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda o'qishni o'rgatish jarayoni va uning o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshirishdagi o'rni yoritilgan. O'qitish bosqichlari, metodik yondashuvlar, psixologik tamoyillar va zamonaviy texnologiyalarni qo'llashning afzalliklari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, ijodiy va o'yin shaklidagi mashg'ulotlarning o'qitish samaradorligiga ta'siri haqida so'z yuritilgan. Mazkur maqola boshlang'ich ta'lim pedagoglari, ota-onalar va bu sohaga qiziqqan tadqiqotchilar uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: Bo'g'inli o'qish, matn o'qish, didaktik materiallar, psixologik yondashuv, zamonaviy texnologiyalar, interfaol darslar, ijodiy yondashuv, o'yin texnologiyalari, bolalar adabiyoti, motivatsiya, guruhli o'qish.

Abstract: This article discusses the process of teaching reading in primary grades and its role in increasing students' interest in learning. The stages of teaching, methodological approaches, psychological principles and the advantages of using modern technologies are considered. The impact of creative and game-based activities on the effectiveness of teaching is also discussed. This article is intended for primary education teachers, parents and researchers interested in this area.

Keywords: Syllable reading, text reading, didactic materials, psychological approach, modern technologies, interactive lessons, creative approach, game technologies, children's literature, motivation, group reading.

Asosiy qism: Boshlang'ich ta'lim – har bir insonning kelgusidagi bilim va ko'nikmalariga asos soluvchi muhim bosqichdir. Ayniqsa, o'qishni o'rgatish bu jarayonning eng muhim qismi bo'lib, bu davrda bolalarda nafaqat o'qish texnikasi, balki matnni tushunish va uni tahlil qilish ko'nikmalari ham rivojlanadi. Shu bois, o'qituvchilarning to'g'ri yondashuvi va metodik tanlovi o'quvchilarning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qiladi.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi bola shaxsining intellektual va ijtimoiy jihatdan shakllanishida hal qiluvchi davr hisoblanadi. Aynan shu bosqichda o'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirish ta'limning asosiy vazifalaridan biridir. O'qituvchining mahorati, qo'llaniladigan metodik yondashuvlar va dars jarayonida yaratiladigan ijobiy psixologik muhit o'quvchilarning ta'limga bo'lgan munosabati va keyingi

bosqichlardagi muvaffaqiyatlariga ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish o'qish jarayonida alohida ahamiyatga ega.

O'qishni o'rgatish bosqichma-bosqich amalga oshiriladi. Dastlabki bosqichda o'quvchilarga harflarni o'rgatish va ularning tovushlarni ifodalashdagi o'rnini tushuntirish muhimdir. Keyingi bosqich bo'g'inli o'qish bo'lib, bunda o'quvchilar harflarni birlashtirib, bo'g'inlar hosil qiladi. Ushbu jarayon uchun maxsus bo'g'inli matnlar va didaktik materiallardan foydalanish o'qituvchilarga yordam beradi. Keyingi bosqichda so'zlarni o'qib, ularning mazmunini tushunish qobiliyatlari rivojlantiriladi. Bu bosqichda o'quvchilar so'zlarning ma'nosini anglay boshlaydilar. Oxirgi bosqichda qisqa matnlarni mustaqil o'qish va ularning mazmunini tahlil qilish ko'nikmalari rivojlantiriladi.

Bolalarning o'qish jarayoniga qiziqishini oshirish uchun o'yin texnologiyalari qo'llanilishi mumkin. Masalan, "So'z yig'ish o'yini" orqali o'quvchilar harflardan yangi so'zlar tuzishadi yoki "Matnni davom ettirish" o'yini orqali o'qigan hikoyalarini ijodiy davom ettiradilar. Ijodiy yondashuv bolalarning tasavvurlarini kengaytirib, o'qishga qiziqishini oshiradi.

O'quv jarayonida psixologik yondashuvning ahamiyati juda katta. Rag'batlantirish va xatolarni o'rganish jarayonining tabiiy qismi sifatida ko'rsatish bolalarda ishonchni oshiradi. Shuningdek, o'qituvchi bolalarning individual xususiyatlarini inobatga olib, ularga mos o'qitish usullarini tanlashi kerak.

Bugungi kunda zamonaviy texnologiyalar o'qituvchilarning eng muhim yordamchilaridan biriga aylandi. Elektron darsliklar, mobil ilovalar, interfaol doskalar va audio materiallar yordamida ta'lim jarayonini yanada qiziqarli qilish mumkin. Masalan, audio kitoblar bolalarga tovushlar va talaffuzni o'rganishda yordam beradi, video materiallar esa mavzuni vizual tasavvur qilish imkonini beradi.

Amaliyotda guruhli o'qish usuli juda samarali bo'lib, bunda o'quvchilar kichik guruhlarda ishlashadi va birgalikda matnlarni muhokama qilishadi. Bu nafaqat o'qish ko'nikmalarini, balki ijtimoiy va muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shuningdek, bolalar adabiyotini dars jarayoniga kiritish o'quvchilarda kitobga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

Boshlang'ich sinflarda o'qishni o'rgatish murakkab, ammo juda muhim jarayon. To'g'ri yondashuvlar, zamonaviy metodikalar va texnologiyalardan foydalanish orqali bolalarda nafaqat o'qish ko'nikmasini, balki bilimga qiziqishni shakllantirish mumkin. O'qituvchi bu jarayonda bolalar uchun nafaqat bilim beruvchi, balki yo'lboshchi sifatida namuna bo'lishi kerak.

О'qitish metodikasi

Boshlang'ich sinflarda o'qishni o'rgatish bir necha bosqichda amalga oshiriladi:

1. Harflarni o'rgatish va tanishtirish: O'quvchilarni tovushlar bilan tanishtirish va ular orqali harflarni tushuntirish.
2. Bo'g'inli o'qish: Harflardan bo'g'inlar hosil qilish va ularni o'qish.
3. So'zlarni o'qish va tushunish: Bo'g'inlar orqali so'zlarni birlashtirish va mazmunini tushunish.
4. Matn o'qish va uni tahlil qilish: Bir necha jumladan iborat matnlarni mustaqil o'qish va ularning mazmunini muhokama qilish.

Metodik yondashuvda o'qituvchilarning didaktik materiallardan foydalanishi, o'yin texnologiyalarini qo'llashi va ijodiy yondashuvi muhim ahamiyat kasb etadi.

Psixologik yondashuv

Bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda psixologik jihatdan mos yondashuvlarni tanlash zarur. Masalan:

- O'quvchini rag'batlantirish orqali motivatsiyani oshirish;
- Har bir bolaning individual o'ziga xosliklarini inobatga olish;
- Xatolar ustida ishlashni qo'rquv emas, o'quv jarayonining bir qismi sifatida ko'rsatish.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o'qish jarayonini osonlashtiradi. Interfaol doskalar, elektron darsliklar va maxsus dasturlar yordamida bolalarning o'qishga qiziqishini oshirish mumkin. Shuningdek, audio kitoblar va bolalar uchun mo'ljallangan o'yin dasturlari o'qish jarayonini yanada jonlantiradi.

Amaliyotdan misollar

O'quvchilarni guruhlariga bo'lib o'qish jarayoniga jalb qilish, teatr sahnalari yoki ro'znoma yozish mashqlarini joriy etish natijalar samaradorligini oshiradi. Shu orqali nafaqat o'qish, balki ijodkorlik va ijtimoiy ko'nikmalar ham rivojlanadi.

Xulosa

Boshlang'ich sinflarda o'qishni o'rgatish – ta'limning muhim bosqichi bo'lib, bu jarayonda o'quvchilarda o'qish ko'nikmalarini shakllantirish kelgusidagi bilim olish samaradorligiga bevosita ta'sir qiladi. To'g'ri tanlangan metodika, psixologik yondashuv va zamonaviy texnologiyalar o'qitish jarayonini osonlashtiradi hamda o'quvchilarda o'qishga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

O'yin texnologiyalari va ijodiy yondashuvlar o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb qilishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Guruhli mashg'ulotlar va bolalar adabiyotidan foydalanish o'qish va muloqot ko'nikmalarini bir vaqtda rivojlantiradi. Shuningdek, o'quvchilarning xatolarini o'rganish jarayonining bir qismi sifatida qabul qilish ularni o'ziga ishonchli va faol o'rganishga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva R. "Boshlang'ich ta'limda o'qish darslarini tashkil etish" – Toshkent, 2019.
2. Karimova N. "Pedagogika va psixologiya asoslari" – Toshkent, 2021.
3. Vygotskiy L. S. "Bolalarning psixik rivojlanishi" – Moskva, 1986.
4. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar: Qo'llanma – Toshkent, 2020.
5. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim Vazirligi normativ hujjatlari.